

5-2022 Undersøkelse av miljøgifter i avløpsslam

Forslagsstiller

Avløpskomiteen og Norsk Vanns sekretariat

Målsetting

Å skaffe en oppdatert oversikt over innhold av organiske miljøgifter i norsk avløpsslam. Resultatene for det enkelte anlegg er en viktig del av arbeidet med å dokumentere slamkvalitet i hht kravene om aktsomhet i gjødselvereforskriften og som grunnlag for å gjennomføre tiltak overfor utslippskilder.

Bakgrunn

Norsk Vann har siden 1997 samarbeid med Miljødirektoratet om å organisere en omfattende undersøkelse av innhold av organiske miljøgifter i avløpsslam. Undersøkelsene er gjennomført hvert 5. år, og neste undersøkelse skal etter planen gjennomføres i perioden oktober 2022 – februar 2023.

På denne måten sikres lange tidsserier og trender, som i seg selv er verdifulle. Ved å organisere arbeidet som et prosjekt, med samordnet og ensartede prosedyrer for uttak og håndtering av prøver, prøvebearbeiding, innsending av prøver, analysering og databearbeidelse, sikres en enhetlig behandling, noe som sikrer representative prøver og en samlet vurdering og rapportering.

Sist rapport ble utgitt i 2018 og ble finansiert av Miljødirektoratet, Norsk Vann BA og 18 deltagende kommuner/anleggseiere.

Resultatene fra prosjektet gir viktig informasjon om innholdet av miljøgifter i avløpsslam. Forskrift om gjødselvarer m.v. inneholder en bestemmelse der den som produserer og omsetter gjødselvarer ihht forskriften plikter å ha kunnskap om miljøgifter eller andre miljøfremmede stoffer som kan finnes i avløpsslam. Denne undersøkelsen er et eksempel på slik kunnskapsinnhenting.

For miljømyndighetene er den kunnskapen som innhentes gjennom disse prosjektene verdifull, bl.a. som en oppdatering av status for gamle og nyere miljøfremmede stoffer i avløpsslam, samt som en støtte for framtidige risikovurderinger av avløpsslam som jordforbedringsmiddel og gjødsel i Norge.

Ved å gjennomføre samme type undersøkelse på slam med jevne mellomrom sikres sammenliknbare data over tid mellom renseanlegg, og innen samme renseanlegg. På overordnet nivå avdekker undersøkelsen utviklingen av innholdet av de ulike organiske miljøgiftene som ikke bør spres i miljøet. Dette er viktig kunnskap i arbeidet for å få et giftfritt miljø.

Mulig endring av forskriftsbestemmelser om analyser av miljøgifter

På oppdrag fra KLD har Miljødirektoratet utredet hvorvidt gjeldende krav til analyser av miljøgifter i inn- og utløpssvann fra renseanlegg bør endres og organiseres på samme måte som i disse undersøkelsene. Anbefalingen fra Miljødirektoratet ble sendt til KLD i september 2021, og vil kreve en forskriftsendring. Det er i skrivende stund usikkert om og når dette evt kan tre i kraft. Norsk Vann er i dialog med Miljødirektoratet om dette. Dersom kravet blir endret i tråd med anbefalingen, vil framtidige analysekampanjer for organiske miljøgifter i avløpssvann og avløpsslam bli organisert som et prosjekt, i regi av Miljødirektoratet.

Dersom det er utsikter til at innføring av den nye ordningen tar lang tid, anbefales det at Norsk Vann gjennomfører dette prosjektet. Dette for å sikre oppdatert kunnskap om de aktuelle forbindelsene, og for å unngå brudd i de lange tidsseriene. Verdien av disse undersøkelsene kan illustreres ved å vise til den senere tids store oppmerksomhet om de per-fluorerte stoffene (PFAS-forbindelser). Som kjent har Miljødirektoratet foreslått en ny grenseverdi for summen av PFOS og PFOA i avløpsslam, i et innspill til pågående revisjon av gjødselvereforskriften. Takket være at disse stoffene har inngått i tidligere undersøkelser, har både myndigheter og anleggseiere mer og bedre kunnskap om forekomsten, og kan lettere sette i verk tiltak for å forebygge tilførsler.

Prosjektoplegg (kort beskrivelse)

Tidligere undersøkelser har vært initiert og finansiert av Norsk Vann og deltagende kommuner og renseanlegg, og i samarbeid med og med bistand fra Miljødirektoratet. Det er tenkt samme framgangsmåte som sist, det vil si at invitasjon til deltagelse og finansiering av prosjektet sendes til kommuner og renseanlegg i løpet av vinteren 2022. Det skal engasjeres en konsulent som utfører alt det praktiske arbeidet med innsamling, analysering, bearbeiding av prøvedata, samt skriving av rapport. Miljødirektoratet er involvert i

prosjektplanleggingen og har også signalisert at de vil avsette penger til prosjektet, der også eventuelle tilleggsstoffer kan undersøkes.

Det skal tas fem månedsblandprøver fra oktober 2022 til februar 2023. En egen prosedyre for prøvetakingen sendes alle deltakende anlegg for å sikre enhetlig håndtering, og for å unngå kontaminering av prøvene.

Valg av parametere til undersøkelsen og kilder og effekter av valgte organiske miljøgifter

Prøvetakingen og valg av stoffer gjennomføres på samme måte som i 2017/18 og bygger i hovedsak på:

- Prioritert miljøgift fra myndighetenes side
- Sannsynlighet for å finne stoffene i kvantifiserbare mengder i norsk avløpsslam
- Gjenstand for regulering i andre land og erfaringer med parametere derfra
- Total analysekostnad for prosjektet

Undersøkelsen deles inn i to. En basisundersøkelse og en tilleggsundersøkelse. Basisundersøkelsen omfatter stoffer og renselanlegg som går tilbake til 1996/97 med noen unntak.

Tilleggsundersøkelsen omfatter stoffene som miljømyndighetene spesielt ønsker å få undersøkt i slam. Denne delen av undersøkelsen har Miljødirektoratet støttet spesielt, dette forutsettes også i dette prosjektet.

Prosjektet innebærer følgende delaktiviteter:

- Avholde oppstartsmøte mellom styringsgruppe og rådgiver for prosjektet for å drøfte nærmere hvordan prosjektet best skal løses, herunder antall møter og møteplan
- Innhente nødvendig grunnlagsinformasjon for å besvare oppgaven
- Utarbeide forslag til rapport
- Gjennomføre workshop med styrings- og referansegruppe for drøfting av rapport
- Revidere rapport
- Gjennomføre høring av revidert rapportforslag i styrings- og referansegruppen
- Utarbeide endelig rapport
- Markedsføre og implementere resultatene

Organisering/deltagere

Prosjektet styres av en styringsgruppe med 4 representanter fra Norsk Vanns medlemmer, primært fra deltakende anlegg i prøvetakingen. Det forventes at styringsgruppe og rådgiver møtes 3 ganger (oppstartsmøte, workshop, avsluttende møte) og at øvrig kommunikasjon skjer digitalt. Styringsgruppen vil foreslå deltakere i en referansegruppe. Referansegruppen blir invitert til workshopen og til å gi innspill til rapporten.

Norsk Vanns sekretariat vil ivareta prosjektadministrasjon, trykking/markedsføring mv.

Kostnader/finansiering

Prosjektkostnader er anslått til kr 2 180 000 der 520 000 finansieres av Norsk Vann prosjekt. Prosjektet har følgende budsjettposter:

<i>Kostnader</i>	
Faglig utredning og rapportering	600 000
Analysekostnader	1 260 000
Møter styrings-/referansegrupper	40 000
Trykking og formidling	80 000
Prosjektadministrasjon	100 000

Uforutsett	100 000
Totalt	2 180 000

<i>Finansiering</i>	
Norsk Vann prosjekt	520 000
Ekstern: Miljødirektoratet	400 000
Ekstern: 18 anlegg/kommuner á kr 70 000	1 260 000
Totalt	2 180 000

Posten «Faglig utredning og rapportering» angir maks. ramme for utredningsarbeidet, herunder timekostnader, reisekostnader, møter og ev. biomkostninger.

Kost/nytte

Rapportresultatene er en viktig del av bransjens arbeid for å dokumentere og sikre en bærekraftig utnyttelse av ressursene i avløpsslam.

Tidsplan

Arbeidet utføres i 2022 og 2023, og rapporteres innen 01.09.2023.

Rapportering og informasjon

Prosjektet rapporteres i form av en Norsk Vann rapport. Til markedsføring av resultatene utarbeides 2-siders informasjonsark samt artikkel.

Deltakerne i Norsk Vanns prosjektsystem mottar et eksemplar av rapporten fra prosjektet, og 2-siders informasjonsark benyttes til utstrakt spredning av resultatene på konferanser mv. Resultatene fra prosjektet presenteres dessuten i Vannspeilet og på norskvann.no

Arne Haarr

18.10.21 (sist oppdatert dato)

Prioriteringskriterier

Kriterier	Fylles inn med aktuelle svar:
1) Er prosjektet i samsvar med strategiplanen?	Nei, temaet er ikke direkte omtalt i strategiplanen.
2) Er prosjektet innenfor en av følgende prosjektkategorier: a) tekniske veiledninger/rapporter, b) forvaltningsveiledninger/-rapporter eller c) strategiske prosjekter/utredningsprosjekter	Prosjektet kan kategoriseres innenfor alle tre nevnte kategorier. Den er en teknisk rapport, som kan brukes både som hjelp for kommunen i sin forvaltning av for eksempel påslipp til kommunalt nett, og som en strategisk rapport overfor myndigheter og interessenter.
3) Er prosjektet egnet til å løse utfordringer for ulike medlemskategorier?	Ja, prosjektet bidrar til å sikre viktig informasjon om organiske miljøgifter i avløpsslam, noe som er viktig for alle medlemskategorier; selskaper, store og små kommuner.
4) Fører prosjektet til utvikling av nye veiledninger/verktøy?	Prosjektet er en oppfølging av rapport Organiske miljøgifter i norsk avløpsslam - Resultater fra undersøkelsen i 2017/18
5) Er prosjektet tilstrekkelig stort til å gi et tilfredsstillende resultat?	Ja

6) Er det sannsynlig med økonomiske bidrag fra eksterne miljøer til prosjektet?	Ja, fra Miljødirektoratet og fra deltakende anlegg/kommuner.
7) Er det sannsynlig at bevilgningen vil være utløsende for eksterne FoU-prosjekter og -midler?	Nei

Direktørens forslag til prioritering for 2022:

Gjennomføres i 2022. Lange tidsserier for slamkvalitet gir et godt og nødvendig datagrunnlag for beslutninger knyttet til bruk av slam.

Innspill i høringsrunden**Samfunnskomiteen:****Avløpskomiteén:****Vannkomiteén:**

Direktørens innstilling til styret: